

Şehir ve Tabiat

Bu yazıda birbirinden bağımsız imiş gibi görünen şehir ve tabiat kavramlarından söz edeceğiz. Tabiat, insandan önce bulunuyordu. Şehirleri oluşturan mimari yapılar insan ile birlikte meydana geldi. Binlerce yıl önce, insanların yaptığı barınaklar, günümüze nispetle daha basit olsa gerektir. Güvenlik duygusunun uzantısı olarak insanlar, korunaklı yapılar inşa etme ihtiyacı duydular ve evler oluşmaya başladı. Zamanla bu yapılar gelişti, dünya nüfusuyla beraber sayıları arttı. Dünyada insan kaynaklı her şey gibi mimari yapıların da fazlalaşıp dengesiz dağılması ile birlikte düzensizlik oluşturdu. İnsanlar bu durumun farkına varmadılar ya da varmak istemediler. Teknoloji geliştikçe insanlığın tabiatla olan ilişkisi savaşa dönüştü ve eğer kazanırsak, kaybedeceğimiz bir savaş olacaktır bu. Allah'ın bize en güzel, en temiz şekilde lütfettiği dünyayı sorumsuzca kirlettiğimiz aşikar.

Deniz kenarında bulunan yeşil alanlarımızı yok edip yerine oteller yerleştirebiliyoruz. Yumuşak topraklı zeminlere on - yirmi katlı binaları dikebiliyoruz. Bugün Ege ve Akdeniz'deki bazı illerimizde bu durum vardır. Çok düşük şiddetli depremde bile zeminden kayma oluşturabilir ve bu tür şehir planlamaları çok tehlikelidir. Aynı zamanda dağ yamaçlarına yapılan yerleşim alanlarında da riskli heyelanlar görülmektedir. Bu, özellikle Karadeniz Bölgesinde yapılan yapılarda fazlaca dikkat edilmesi gereken bir durumdur. Mimari, şehirleşme, tabiat ile uyumsuz ve düzensizce bir araya geldiğinde felaketlerden başka hiçbir şey bırakmaz bizlere. İnsanlar kendi yaptıkları yapıların altında kalmaya devam eder.

Saydığımız ve sayabileceğimiz afetlerin arasında deprem de bulunur ki, çok taze olan yaşadığımız büyük depremler önemini ve etkisini göstermiştir. Malûm mimari düzenimizden bazı binalara kaçak katlar çıkılmasına, binaları yaparken eksik malzeme ile yapılması yanında depreme uygunluğun dikkate alınıyormuş gibi gösterilip gerçekte umursanmaması bizleri çok büyük felaketlerle karşı karşıya bırakmıştır. Hepimizin büyük acılar hissettiği, yüzyılın felaketi olarak adlandırılan Kahramanmaraş ve o bölgede bulunan diğer on ilimizi ciddi şekilde etkileyen iki büyük ve birçok artçı depremlerde bahsettiğimiz düzensiz yapılaşma ve bina yapımındaki özensizliğin büyük etkisi olmuştur. On binlerce insanımızı kaybetmenin büyük ızdırabını bizler kadar bu işlerde sorumluluğu olan kişiler de hisseder umarım.

Mimari ve tabiat kavramları sadece olumsuz açıdan değerlendirilmemeli. Şehir nasıl planlanmamalı, nasıl dizayn edilmeli ya da inşa edilmeli sorularından hareketle tabiat ile uyumsuzluk sonucunda neler olabileceği konusuna eğildik. Bu soruların cevabını iyi şekilde veren durumlar da vardır. Bunları tarihten biliyoruz ki, Yalova'da bulunan Yürüyen Köşk¹ duruma güzel bir örnektir.

Bunun dışında Osmanlı'da şehir planlamaları veya müstakil ev yapımlarında genel olarak her zaman bir bahçe bulunması, durumu, gözler önüne serer. Saray yapımlarında ya da köşklere bahçe detayı önemlidir. Osmanlı'nın her açıdan zirve denilebilecek dönemi olan Kanuni Sultan Süleyman zamanında şehir, mimari ve tabiat uyumunu çok güzel örneklendiren ve eserler bırakan Mimar Sinan, dört yüzyıldan fazla sene geçmesine ve elimizdeki teknolojiye rağmen örnek alınması gereken şahsiyetlerdendir. İstanbul'un su sıkıntısı çektiği dönemlerde Mimar Sinan'ın yaptığı Mağlova Su Kemerinin² hâlâ kullanımda olması şehir - tabiat uyumunu en iyi gösteren eserler arasındadır.

Günümüze gelecek olursak, yapımına şahit olduğumuz denizin altından geçirilen metro, daha yaygın ismiyle Marmaray, yukarıda dile getirdiğimiz hususların günümüze yansıyan ilgi çekici örnekleri arasında verilebilir. Görüldüğü üzere şehir ve tabiat ilişkisinin kötü yönetilmesi yanında bu konuda çok iyi örnekleri de bulunmaktadır. Kötü olması durumunda yaşanan felaketler kalbimizin en derin yerinde hissedilir derecededir. Bu durumların giderilmesi ve kayıpların önlenmesi temennisiyle...

¹ [https://www.kulturportali.gov.tr/contents/images/logolu\(9\).jpg](https://www.kulturportali.gov.tr/contents/images/logolu(9).jpg) ,
https://www.kulturportali.gov.tr/contents/images/YyRyYEN_KyoAK1-bspline%20logolu.jpg

²

<https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/istanbul/pages/402/attachments/original/1597330026/ma%C4%9Flova.png?1597330026> , <https://i.ytimg.com/vi/paAZLgNZKsM/maxresdefault.jpg>